

КОНТАКТИ. РЕЦЕПЦІЇ. ПАРАЛЕЛІ

УДК 821.161.2-1/-9.09(092) "18/19"І.Франко:821.161.2-1/-7.09(092) "18/19"О.Левицький

ТВОРЧІ ВЗАЄМИНИ ІВАНА ФРАНКА Й ОСТАПА ЛЕВИЦЬКОГО: НОТАТКИ ДО КОРОТКОЇ ІСТОРІЇ

Орися ЛЕГКА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000*

Досліджено історію творчих взаємин між Іваном Франком та Остапом Левицьким, малознаним поетом-ліриком і сатириком. Доведено факти особистого знайомства, нетривалого взаємного листування, з'ясовано, що І. Франко був одним із публікаторів поезій О. Левицького та поціновувачем його творчості.

Ключові слова: листування, рецепція, публікування творів, творчі взаємини, особисті контакти.

Ділові, творчі й особисті контакти І. Франка з багатьма видатними сучасниками – М. Драгомановим, І. Нечуєм-Левицьким, Панасом Мирним, І. Карпенком-Карим, Оленою Пчілкою, Лесею Українкою, Б. Грінченком, М. Коцюбинським та ін. – неодноразово ставали предметом літературознавчих досліджень. Однак часто в коло Франкових зацікавлень потрапляли особистості менш відомі, нині позабуті чи й зовсім незнані. До таких належав український письменник, літературознавець, журналіст, перекладач, педагог Остап Михайлович Левицький – один із народовської когорти шістдесятників ХІХ ст., талановитий поет-гуморист і сатирик, представник тогочасної богемі, котрий ховався за багатьма псевдонімами та криптонімами (Остап Ковбасюк, Муха, Драла, Коваленко, Кравченко, Кухаренко, Столярченко, Писаренко, О. Лев., **Dr. Turcico**, **Antianarchista**, **Arminius**), нерідко остерегаючись фізичної розправи з боку польських шовіністів і домашніх перекинчиків-“хрунів”; публіцист, котрий, маючи заслужене прижиттєве визнання, змарнував свій неабиякий таланти. Значною мірою І. Франко спричинився до публікування й популяризації його творів, віддаючи належне їхній естетичній вартості.

Народився Остап Левицький 2 (за іншими даними 20) жовтня 1839 року у селі Раковець (тепер Городенківського району Івано-Франківської області) у сім'ї священика, настільки, денаціоналізований, що в молоді роки листувався з рідними (матір'ю та п'ятьма братами, батько помер рано) винятково по-польськи. Навчався у нормальних школах Коломиї, Станіславова, Бучача (1848–1850), гімназіях Бучача, Станіславова, Львова (1851–1858), технічній школі у Львові (її не закінчив), на філософському факультеті

Львівського університету (1863–1869), де слухав лекції з класичної філології, математики й фізики. Ще будучи студентом, О. Левицький працював помічником редактора віденського гумористично-сатиричного журналу “Страхопуд” (1867) й ілюстрованої “прилоги” до нього “Золотая грамота” (1867), у редакції львівських газет “Русь” (1867) та “Dziennik Polski”. Упродовж 1873–1877 років був суплентом (помічником учителя) реальної школи в Ярославі (тепер Республіка Польща), а від 1878 року – учителем реальної школи в Станіславові, де викладав польську та німецьку мови.

Свого часу С. Чарнецький точно відтворив психотип О. Левицького: “Не мав почуття вічності і не мав ніяких претенсій до неї. Така була його вдача”; “Остап Левицький серед громади наших шестидесятників був, може, найталановитішою і найбуйнішою вдачею”; “по вдачі був це вроджений журналіст із незвичайним почуттям актуальности, талановитий гуморист, сатирик і пашквілянт. В душі мав він і глибоко ліричні струни, доказом чого його деякі поезії, та цих струн він не любив торкати, а коли самі обзивались, – він приглушував їх з’їдливою іронією” [12, с. 4]. Писав О. Левицький українською, польською та німецькою мовами. Як поет дебютував польською сатиричною поемою “Uciekiniery” (“Утікачі”, Львів, 1863), в якій висміяв польських повстанців, що 1863 року вибралися з великою пихою на війну, але, “занюхавши порох, із ще більшим криком утікали звідти” [2, с. 71]. Наклад книжки викупили поляки, через що вона стала бібліографічною рідкістю. У Варшаві 1901 року вийшов переклад цієї поеми російською мовою (“Утекачи”), тираж якої розійшовся миттєво. Найкращою з-поміж поезій О. Левицького О. Огоновський визнав пісню “Наша надія” (“Замовкли бандури – оглухли, мабуть...”), опубліковану в “Правді” (1867. – № 2. – С. 9) й присвячену О. Кониському [8, с. 269]. О. Левицький – автор низки ліричних та сатиричних поезій, зокрема циклу про ополячених українців – “хрунів”, до якого ввійшли вірші “Рептильно-хрунячий концерт”, “Нашим архихруням”, “Ласка Мікада”, байка “Лопата і Батіг”. Йому належить низка анекдотів та гуморесок про ту чи ту подію із суспільно-політичного життя Галичини, що їх вміщував у журналі “Комар” (1901–1902) під псевдонімом “Муха” та газеті “Зеркало”. “Взагалі він був знаний як дуже дотепний чоловік, – згадували сучасники О. Левицького, – і на сю тему ходило багато анекдотів про нього, особливо в Станіславові, а деякі травестії його та гумористичні переклади головню з латинської мови тішаться ще й досі славою” [2, с. 71]. Сатиричні вірші і замітки, котрі не раз конфіскувала прокуратура, публікував у польській газеті “Monitor” під псевдонімами Dr. Turcico й Antianarchista [2, с. 71; 9, с. 181], з-поміж яких “Chorał (Nie-Ujejskiego)”, **сатирична поезія, викликана кривавим придушенням страйку будівельників у Львові 1902 року**. Художні твори, статті, репортажі, фейлетони друкував також у газетах “Русалка” (1866), “Правда” (1867), “Діло” (1885), “Kurjer Lwowski”, “Tygodnik ilustrowany”, “Kronika Stanisławowska”, “Szczutek” [див.: 9, с. 181].

Також О. Левицький – автор поем “Братам-ляхам на Великдень” та “Казка орієнтальна” (незавершеної), драми “За цілющою водою”, перекладів із Г. Гайне, Й.-В. Гете, Г.-Е. Лессінга, К. Уейського, А. Фредра, Т. Ленартовича та ін., жоден із яких опублікований не був. Писав також шевченкознавчу розвідку “Польські переклади Шевченка” та статтю про Шевченкову поетичну творчість (без назви), які залишилися незакінченими

(їхні рукописи зберігаються у рукописному фонді Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника [далі ЛНБ]). Помер О. Левицький 12 червня 1903 року у Станіславові від гангрени, викликаної зловживанням морфію [див.: 12, с. 4].

“Уроджений богеміст, – писав С. Чарнецький, – довгі роки не міг запрягтися до якоїсь, бодай про око систематичної праці. Ця наша перша і правдива богема, що не знала ніякої життєвої дисципліни, не розуміла, що це таке точність, жила з дня на день часто в холоді й голоді, а то й без постійного захисту, не раз заставляла у жида вбрання, щоби пустити в світ число “Вечерниць” чи “Мети”. [...] А все ж навіть такі, як він, змарновані таланти, нав’язували пірвану нитку Маркіянової традиції та на камені, покладеному Шашкевичем, підносили далі будівлю галицького відродження” [12, с. 5].

Літературні й особисті взаємини І. Франка й О. Левицького склалися в атмосфері обопільної поваги. Назагал І. Франко високо цінував багатогранний талант О. Левицького. Наприкінці грудня 1885 року останній надрукував на шпальтах “Діла” вірш “В день інтронізації Преосвященного Владики кир Юліяна Пелеша 29 грудня 1885” [див.: 4, с. 1]. Уперше І. Франко звернув увагу на свого старшого колегу в коротенькій замітці без назви, надрукованій у “Зорі” (1886. – № 1. – 1/13. I), засвідчивши, що за творчістю цього письменника він стежив: “П[ан] Остап Левицький, автор деяких гарних поезій, гумористичної поеми “Uciekinieru” і талановитий перекладач багатьох штук для руського театру, написав на привітання єп[ископа] Пелеша в Станіславові гарний стих, напечатаний в “Ділі”. Щиро бажаємо, щоб п. Левицький, раз узявши до рук здавна покинене перо, не випускав його, а прийнявсь хоч би за викінчення тих перекладів з німецьких класичних поетів, котрі у нього позачинані. Добре владаючи руською мовою і гарним, дзвінким стихом, він був би до такої роботи вельми спосібний і заслужив би собі в нашій літературі на добру пам’ять” [11, т. 53, с. 134].

Варто зазначити, що І. Франко й О. Левицький були знайомі особисто, хоча достеменно не відомо, коли і за яких обставин це знайомство відбулося. І. Франко надіслав О. Левицькому примірник монографії “Іван Вишенський і його твори” (Львів, 1895), про що свідчить дарчий напис на ньому: “Високоповажаному проф. Остапови Левицькому в доказ поважання автор”. Він зберігається в особистій бібліотеці І. Франка у Відділі рукописів і текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка (ІЛШ, № 3417)¹.

Збереглося три листи О. Левицького до І. Франка; листи останнього до цього адресата до нас не дійшли. У листі від 10² березня 1895 року. О. Левицький писав: “Дістав я за кілька день письмо Ваше, в которім просите мене о надіслання Вам рукописи Іоанна Дамаскина, яку Ви у мене раз бачили” [3, с. 266]. У тому-таки листі Остап дякував

¹ У бібліотеці І. Франка в ІЛШ зберігається видання: № 1250 (комп. 17). Левицький Остап. Привітна пісня високопреосвященному Іосифові Сембратовичу, митрополитові галицькому... в день вступлення його на митрополичий престол у Львові... піднесена від імені і з передоручення молоді Русі. – (Львів) : 3 друкарні інституту Ставропигійського, 1870. – 4 с.

² Перший лист О. Левицького до І. Франка датовано 10, а не 30 березня 1895 року, як відчитала М. Войціцька [3, с. 266]. Див.: Листи до Івана Франка, що зберігаються у Відділі рукописів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Режим доступу : www.franko.lviv.ua. – Ф. 3. – № 1610. – С. 61.

“за прислання цінної праці”, зізнаючись при цьому: “[...] в недугі моїй аж легше мені стало, коли побачив, що люди ще на Ост[апа] Левицького цілком не забули, що є ще такі, котрі на його праці пам’ятають” [3, с. 265]. Разом з листом він надіслав Франкові для журналу “Житє і слово” низку поезій-“станц” (стансів): “Наколи сподобаються, то надрукуйте їх, – а тогди я пришлю Вам еще кілька “станц”, которі уже маю нашкіцтовані; напрям в них такий самий, як в сих, що тепер посилаю, чисто реальний, тож тому, розуміється, і полету поетичного в них не знайдете; але ж мені і не ходило о поезію, як більше о образ бідного люду нашого, над которим всі безкарно згнуцаються” [3, с. 266].

Очевидно, І. Франко листовно заохочував О. Левицького до подальшої співпраці, бо в листі від 20 квітня 1895 року останній писав: “Я давно уже вибираюся до Вас писати – а іменно хотів я Вам на бажання Ваше і дальші мої станци післати, та воно не з моєї вини так якось склалось, що я з висилкою тою так опізнився. Се, бачите хотів я до висланих Вам уже станц еще і 3 нові (такого ж самого напрям) переслати – і 2 з них виготовив я майже таки зараз; з 3-тью, однако ж, здержатися прийшлося, бо до неї потребував я еще докладніших дат” [3, с. 266–267]. Разом зі стансами Остап надіслав Франкові також поезію “Ісповідь” і висловив кілька побажань: а) опублікувати їх під заголовком “3 верховинських станц”, обіцяючи надіслати “і станци иншого рода, н[а] пр[иклад], “політичні” або і инші”; б) розташувати їх у такому порядку: “Під вечір”, “Вночі”, “При гаті”, “В лісі”, “Похорон раг ехс[ellence]”, “Відрада”; в) “Примітки мої (правда, вони довгі), хотів би я конче (оскільки мож) вповні умістити, – а особливо ходить мені о 2гу часть приміток до “Відради”, бо через ню прибере станца характер більше об’єктивний, а тим самим і сильніше зробить враження (навіть у розумніших попів)”; г) вірші надрукувати під псевдонімом Столярченко, додаючи: “При станцах зробити се мушу задля святого, значить, домашнього, супокою, бо, бачите, один з тих попів, о котрих бесіда, в станцах, то якийсь свояк, а другий таки рідний вуйко моєї “магніфіки” [дружини. – О. Л.]. Коли, однако ж, 3 перші (надіслані уже) станци вже з підписом О. Л. (чи Ост. Лев.) вже надруковані, то най вже і на сих, що тепер посилаю, такий сам буде підпис, та чей же еще жінка не повіситься. [...] На “Ісповіді”, однако ж, дайте доконче псевдонім – з причин, которі самі напевне відгадаєте”. Запитував також, чи не можна було б видати станси та “Сповідь” окремим відбитком [3, с. 267–268]. У “Додатку” до листа запитував: “Чи не ліпше було б здержатись з друкуванням “Ісповіди” аж до слідкуючого числа “Ж[итя] і Сл[ово]”? – Так, щоби вона на короткий час перед виборами появилася? Як гадаєте?” [3, с. 269].

Франко виконав майже всі прохання О. Левицького (окрім останнього). У журналі “Житє і слово” за підписом Столярченко в рубриці “Наш альбом” побачили світ вірш “Моя сповідь” та цикл “3 Верховинських станс” (четверта з них під назвою “В скарбовім лісі”) [5, с. 1–5].

Листом від 30 червня 1896 року О. Левицький повідомляв І. Франка: “А що я перед роком еще для Вашого письма написав “Станци весняні”, то тепер вигладив їх еще потрохи і так “обтесані” посилаю Вам їх чимскоріше, може і вони Вам придадуться. До “Станц” додаю еще і 2 переводи, може, і вони Вам сподобаються. Я переводів маю еще більше, але коротких, та не знаю, чи “Ж[итє] і Сл[ово]” такі короткі переводи

приймає” [3, с. 269]. Цикл “Весняні станси” (всього десять поезій) Франко надрукував у цьому часописі [6, с. 117–119, за підписом Столярченко, з приміткою: “Писано в іюні 1895]. Переклади ж О. Левицького до “Житя і слова” не ввійшли. Разом з листом О. Левицький надіслав Франкові “допись польську” з проханням надрукувати її в газеті “Kurjer Lwowski”, в редакції якої той тоді працював. “Мені дуже багато на тім залежить, і велику зробили би-сьте мені прислугу, коли б Вам яким-небудь способом до “Kur[jera]” упхали. Се, як бачите, проста реклама, але вона мені конче потрібна, – а я нарощно так її широко розмазав, щоби властиву ціль дописи – с. є. рекламу – ліпше замаскувати” [3, с. 269]. Який саме матеріал надсилав О. Левицький Франкові і чи був він опублікований у “Kurjerze Lwowskim” – встановити не вдалося.

З листів видно, що О. Левицький сприймав І. Франка як великого літературного авторитета, талановитого критика і публіциста. Він з пієтетом ставився до його думки, вважав досить вагомими його редакторські можливості.

До антології “Акорди” (Львів, 1903) І. Франко вмістив поезії О. Левицького “Замовкли бандури, оглухли, мабуть...”, “Сповідь”, “Під вечір” та “Любов” [1, с. 89–92]. У “Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890 р.” (Львів, 1910), назвавши чільних представників українофільського, зокрема народовського, руху в Галичині (К. Климковича, Д. Тяничкевича, В. Шашкевича та ін.) – своєрідну “літературну богему руської молодіжі у Львові”, І. Франко відзначив: “Видне місце в кружку тої “богеми” займав О. Левицький, який 1863 року виявив немалий сатиричний талант у польській поемі “Uciekiniery”, підписаній псевдонімом Остап Ковбасюк. Руською мовою Левицький написав декілька гарних поезій, із яких останні друкувалися в “Житі і слові” 1895 р.” [10, т. 41, с. 319]. Принагідно І. Франко розтлумачив сенс псевдоніма “Ковбасюк”. Від цього справжнього прізвища популярного в 1860-х роках сеймового посла-селянина, затятого противника польських порядків, поляки називали ковбасюками русинів по галицьких містах [10, т. 41, с. 319].

Прихильно І. Франко сприймав суспільно-політичні погляди О. Левицького. У статті “Южнорусская литература” він зазначив, що в 1860-х роках у Галичині русини повсюдно витісняли польську розмовну мову зі своїх домівок, польську книжку – з рук, чинили опір вимогам поляків, а “некоторые, как Остап Левицкий, шли ещё далее и осмеивали в едкой сатире (“Uciekiniery”) новое восстание [січневе повстання 1863 р., яке посилювало українсько-польську ворожнечу. – О. Л.] на восточногалицкой почве, представлявшееся далеко не идейным и не серьёзным” [10, т. 41, с. 136–137]. І. Франко вважав О. Левицького за того культурного діяча, який долучився до пробудження української національної свідомості в Галичині 1860-х років, “коли руський патріотизм промовляє у щоденнім житті і в літературі польською мовою, коли під впливом українських книжок, Т. Шевченка, першого виступу Федьковича “Слова на “Слово”” [йдеться про полемічну брошуру А. Кобилянського “Slovo na slovo do redaktora “Slova”” (Чернівці, 1861), спрямованої проти Б. Дідицького, в якій опубліковано поезії Федьковича “Виправа в поле”, “У Вероні”, “Під Маджентов”, “Співацька доля” та ін. – О. Л.] і “Голосу на голос” [мається на увазі брошура К. Горбаля “Holos na holos dlia Halycynu” (Чернівці, 1861). – О. Л.] та “Слова на часі” починало будитися наше національне життя

і соціальне почуття, що мало проявитися і в перших народовецьких публікаціях, і в “Uciekinierach” Левицького, і в перших гімназійних “громадах”, таємних організаціях руської молодіжі майже по всій східній Галичині” [11, т. 54, с. 732]. Тому І. Франко акцентував на виразно народовському спрямуванні поетично-сатиричної творчості О. Левицького. При цьому варто пам’ятати, що взаємини І. Франка з оточенням, яке вийшло з кола народовців 1860-х, часто були досить напруженими.

Особливо цінував І. Франко перекладацьку майстерність О. Левицького. У статті “Руський театр у Галичині” (Зоря. – 1885. – № 23, 24), виокремивши галицько-українську трупу О. Бачинського, яка багато зробила для утвердження “здорової народної струї” в мистецтві, і зазначивши, що репертуар трупи “складався з “народних штук”” І. Котляревського, Г. Квітки-Основ’яненка, Т. Шевченка, І. Франко підкреслив, що “збагачували репертуар театральний, головно, ще два писателі-галичани з українофільського табору: Кс. Климкович і Остап Левицький, котрий достарчив кілька гарних перекладів з німецького” [10, т. 26, с. 367]. О. Левицький переклав на українську мову драми “Мінна фон Барнгельм” Г.-Е. Лессінга, “Стелла” Й.-В. Гете, а також “Досмертщина” та “Дами і гузари” А. Фредра, “Французькі селяни” В. Сарду, переробив на українську мелодраму оперету С. Монюшка “Галька”. Жоден переклад О. Левицького надрукований не був. І хоча І. Франко розглядав репертуар названої трупи як скромний, усе ж у статті чеською мовою “Literatura ukralinsko-ruská (maloruská)” [“Українсько-руська (малоруська) література”]] відзначив Остапа Левицького як того, хто невпинно дбав “про чистоту мови” [10, т. 41, с. 96–97].

Також О. Левицький переклав поетичні твори Г. Гайне (“Як та сарна, от так она...”, “На прощу до Кевляра”), К. Уейського (“Хорал”), Т. Ленартовича (“Химерна”) та ін. До речі, неповний переклад поеми “На прощу до Кевляра” вміщено в “Ілюстрованому календарі товариства “Просвіта” на рік звич[айний] 1891” (Львів, 1890. – с. 43–44) одразу перед Франковим перекладом “З космічних пісень” Я. Неруди (с. 44).

У рукописному фонді Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника зберігаються короткі нотатки Левицького про версифікаційні особливості сонета, терцини, станси. У них зазначено: “Єще з більшими вибагами зложені сонети; тож і дуже вдачно написав про них Франко в однім із своїх “Сонетів”:

Сонети – се раби. У форми пута
Свобідна думка в них тремтить закута,
Примірена, як міряють рекрута
І в уніформ так, як рекрут, упхнута” [7, с. 2].

Як ілюстративний матеріал до дефініції сонета О. Левицький навів першу строфу першого вірша Франкового циклу “Вольні сонети” зі збірки “З вершин і низин” (Львів, 1893).

“Ще й се буває прикметою сонетів, – продовжував О. Левицький, – що в перших 2-х або 3-х строфках представляється якийсь образ з оточуючого нас світа (приміром, з природи), а до образу сього в других двох або в четвертій строфці приноврелена є задушевна гадка поета”. Прикладом до цієї тези О. Левицькому послужив сонет І. Франка “Осінній вітре, що могучим стоном...” (з циклу “Осінні думи” збірки “З вершин і низин”), наведений повністю з підписом “Франко” [7, с. 2].

Отже, стосунки І. Франка й О. Левицького склалися в атмосфері стриманої й виваженої об'єктивності та щирої взаємної поваги. Тривалими їх назвати годі, проте їхня вагомість у епістолярному й суто людському спілкуванні І. Франка очевидні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акорди : антологія української лірики від смерті Шевченка / Уложив І. Франко. – Львів, 1903.
2. В. [Некролог] // ЛНВ. – 1903. – Т. 23. – Кн. 7.
3. Войціцька М. Листи Остапа Левицького до Івана Франка / Марія Войціцька // Науковий вісник Музею Івана Франка у Львові : 155-річчю від дня народження Івана Франка присвячується. – Львів, 2011. – Вип. 10.
4. Діло. – 1885. – 28. XII (1886. – 9. I). – № 142.
5. Жите і Слово. – 1895. – Т. 4. – Кн. 4.
6. Жите і Слово. – 1896. – Т. 5. – Кн. 2.
7. ЛНБ. – Ф. 156. – № 3.
8. Огоновський О. Історія літератури руської / Омелян Огоновський // Зоря. – 1888. – № 16. – 15 (27). VIII.
9. Сніцарчук Л. Левицький Остап Михайлович / Л. Сніцарчук // Українська журналістика в іменах. Матеріали до енциклопедичного словника. – Львів, 1999. – Вип. 6.
10. Франко І. Збір. творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
11. Франко І. Додаткові томи до Зібрання творів у п'ятидесяти томах / І. Франко. – К., 2008–2010.
12. Чарнецький С. Забутий сатирик / Стефан Чарнецький // Назустріч. – 1935. – № 14. – 15. VII.

Стаття надійшла до редколегії 10.09.2011

Прийнята до друку 26.09.2011

**CREATIVE INTERRELATIONS
BETWEEN IVAN FRANKO AND OSTAP LEVYTSKYI:
NOTES TO THEIR SHORT HISTORY**

Orysia LEHKA

*The Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000*

The history of creative interrelations between I. Franko and O. Levytskyi, little-known lyric-poet and satirist, is examined. The facts of personal acquaintance and not long correspondence are proved. The fact, that Franko was one of publishers of O. Levytskyi's poetry and the appreciator of his creative work is clarified.

Key words: correspondence, reception, work publishing, creative interrelations, personal contacts.

**ТВОРЧЕСКИЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ
МЕЖДУ ИВАНОМ ФРАНКО И ОСТАПОМ ЛЕВИЦКИМ:
ЗАМЕТКИ К ИХ КРАТКОЙ ИСТОРИИ**

Орыся ЛЭГКА

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000*

В статье исследована история творческих отношений между Иваном Франко и Остапом Левицким, почти неизвестным поэтом-лириком и сатириком. Доказаны факты личного знакомства, непродолжительной взаимной переписки, выяснено, что И. Франко был одним из публикаторов поэзии О. Левицкого и ценителем его творчества.

Ключевые слова: переписка, рецепция, публикация произведений, творческие отношения, личные контакты.